

הכנסת
מרכז המחקר והמידע

כ"ו באייר תשע"ז

22 במאי 2017

הנדון: נתונים על התאבדויות בקרב בוגרים לפי מצב משפחתי

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת יהודה גליק ויוצגו בו נתונים על גברים ונשים מתאבדים בישראל. על-פי הבקשה, המסמך יתמקד בגברים גרושים אך יציג גם נתונים נוספים אודות גברים ונשים מתאבדים, בפילוח לפי מצבם האישי (המשפחתי). למעט רקע תמציתי שיובא להלן, המסמך אינו סוקר את סוגיית ההתאבדות בקרב בוגרים לעומקה, את הגורמים לה ואת המדיניות להתמודדות עמה. כמו כן, מסמך זה לא יעסוק בניסיונות התאבדות.¹

לקבלת נתונים על מתאבדים בישראל בפילוח לפי מצב אישי, גיל והורות, הזמין מרכז המחקר והמידע של הכנסת עיבוד מיוחד מן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. נתונים אלו יוצגו להלן. בנוסף, התבקשו לבחון האם קיים בידי רשויות המדינה מידע נוסף על מאפיינים שונים של אבות גרושים שהתאבדו, ולצורך כך נשלחו בקשות מידע למשרד הבריאות, למשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לרשות האכיפה והגביה ולהנהלת בתי המשפט, שציינו כי אין בידם מידע עדכני אודות אבות גרושים מתאבדים, נתוני הרקע שלהם, והאם היו מטופלים בלשכות הרווחה או האם התנהל מולם תיק הוצאה לפועל.²

רקע

התאבדות היא פעולה עצמית מכוונת שמטרתה לגרום למוות. התנהגות אובדנית כוללת טווח רחב של התנהגויות עם מניעים שונים ותוצאות שונות, החל במחשבות אובדניות; דרך התנהגויות שמביאות להרס עצמי; מחוות אובדניות; ניסיונות אובדניים לא קטלניים וכלה בהתאבדות שתוצאתה מוות.³

מפרסומי משרד הבריאות עולה כי בממוצע השנים 2010-2012, מתוך שכוחות כלל סיבות המוות בקרב גברים, התאבדות הייתה סיבת המוות השנייה בגילאי 15-24, סיבת המוות השלישית בגילאי 25-44 וסיבת המוות החמישית בגילאי 45-64.⁴ בממוצע השנים 2011-2013 בגילאי 15-24 התאבדות הייתה סיבת המוות השנייה בקרב גברים, אך השלישית בקרב נשים.⁵

שיעור ההתאבדות עולה עם הגיל במיוחד בקרב גברים. עם זאת, ממחצית שנות התשעים, נרשמה ירידה בשיעור ההתאבדות לגברים ולנשים בכל הגילים. בקרב גברים, עיקר הירידה נרשמה בקרב גילאי 15-24,

¹ על-פי נתוני משרד הבריאות, ככלל, שיעור ניסיונות ההתאבדות בקרב נשים גבוה יותר מאשר בקרב גברים, עד גיל 37 (לאחריו אין הבדל בין המגדרים). מתוך: משרד הבריאות (2016). אובדנות בישראל- התאבדויות 1981-2013, ניסיונות התאבדות 2004-2014.

² מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר. משרד הבריאות, מכתב. 1 בינואר 2017; אילן שריף, מפקח ארצי, אובדן פתאומי ושכול, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. 9 במרס 2017; רבקה אהרוני, סמנכ"לית לתכנון מדיניות וקשרי חוץ, ממונה על העמדת המידע לציבור. רשות האכיפה והגביה. 28 בדצמבר 2016; קובי משמוש, מנהל מחלקת כלכלה וסטטיסטיקה. הנהלת בתי המשפט. 3 בינואר 2017.

³ אברמי, ש. (2013). למידה מהצלחות: תכניות לאומיות למניעת התאבדות. מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

⁴ גולדברג, נ., אבורבה, מ וחקלאי, צ. (2015). סיבות מוות מובילות בישראל. אגף המידע, משרד הבריאות. חוברת.

⁵ משרד הבריאות (2016). אובדנות בישראל- התאבדויות 1981-2013, ניסיונות התאבדות 2004-2014.

כאשר השיעור ירד במחצית, מ-11.7 מתאבדים ל-100,000 נפש בשנים 2001-2003 ל-5.7 מתאבדים ל-100,000 נפש בשנים 2011-2013. ובקרב הנשים עיקר הירידה נרשמה בגילאי 65 ומעלה.⁶

עוד עולה כי בממוצע השנים 2011-2013 שיעור ההתאבדות בקרב גרושים בגילאי 25-44 היה פי 7.2 מנשואים ופי 1.4 מרווקים. שיעור ההתאבדות בקרב גרושים בגילאי 45-64 היה פי 4 מנשואים. בשנים 2000-2013 שיעור ההתאבדות של גרושים בהשוואה לשיעורם בקרב רווקים אינו יציב וישנן שנים בהם רווקים התאבדו יותר מגרושים ושנים בהן המגמה הפוכה. עם זאת, שיעורם תמיד גבוה יותר משיעור המתאבדים הנשואים.⁷

לפי הצהרת משרד הבריאות נתונים אלה הם הערכת חסר למספר ההתאבדות בכל שנה. שיעורי ההתאבדות המדווחים נמוכים משיעורי ההתאבדות בפועל, שכן ישנו תת דיווח בשל סיבות הקשורות בסטיגמה ובושה, ביטוח ועוד. מקובל להניח שהשיעורים גבוהים ב-25% מאלו המדווחים על ידי רשויות הבריאות במדינות שונות בעולם.⁸

ככלל, מחלות נפשיות מהוות גורם מרכזי התורם להתאבדות. ללמעלה מ-90% מהאנשים שהתאבדו היו הפרעות נפשיות וכ-60% סבלו מדיכאון. גורמי סיכון נוספים להתאבדות והתנהגות אובדנית הם נגישות לאמצעים קטלניים, שימוש באלכוהול וסמים, חוסר נגישות לטיפול נפשי, עמדות כלפי התאבדות, מחלות גופניות, מצב אישי, גיל ומגדר.⁹

במחקר שבחן תכניות לאומיות ברחבי העולם להתמודדות עם תופעת האובדנות, עולה כי שתי האסטרטגיות שנמצאו כיעילות ביותר לצמצום התאבדות, הן צמצום הזמינות של אמצעים קטלניים והדרכת רופאי המשפחה לזיהוי סימני מצוקה.¹⁰ בישראל, במסמך התכנית הלאומית למניעת אובדנות והתאבדות הומלץ להתמקד באוכלוסיות בסיכון כגון בני נוער, עולים חדשים, גברים פרודים וגרושים וזקנים.¹¹ האסטרטגיות המרכזיות של התכנית הלאומית למניעת התאבדות ואובדנות המנוהלת על ידי משרד הבריאות הן: הגברת מודעות והסברה; איתור ילדים ובוגרים בסיכון; הכשרת שומרי סף שיוכלו להפנות ילדים ובוגרים לגורמי הטיפול השונים; קו חם; הכשרת מטפלים מתאמי טיפול והקטנת גישה לאמצעים קטלניים כגון כלי ירי ותרופות.¹²

⁶ בגיל 75 ומעלה השיעור ירד מ-7.9 ל-100,000 נפש בשנים 2001-2003 ל-4.1 בשנים 2011-2013. בגיל 65-74 השיעור ירד מ-4.9 ל-3.8 ל-100,000 נפש.

⁷ משרד הבריאות (2016). אובדנות בישראל- התאבדויות 1981-2013, ניסיונות התאבדות 2004-2014. משרד הבריאות.

⁸ אברמי, ש. (2013). למידה מהצלחות: תכניות לאומיות למניעת התאבדות. מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת; גולדברג, נ., אבורבה, מ וחקלאי, צ. (2015). סיבות מוות מובילות בישראל. אגף המידע, משרד הבריאות. חוברת.

⁹ אברמי, ש. (2013). למידה מהצלחות: תכניות לאומיות למניעת התאבדות. מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

World Health Organization. (2014). Preventing Suicide: a global imperative. World Health Organization.

¹⁰ Mann, J.J et al. (2005) Suicide Prevent Strategies: A Systematic Review. American Medical Association, 294 (16).

בתוך: אברמי, ש. (2013). למידה מהצלחות: תכניות לאומיות למניעת התאבדות. מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

¹¹ התכנית הלאומית למניעת התאבדות-סיכום והמלצות לתכנית לאומית למניעת התאבדות. (2012). גוינט ישראל, משרד הבריאות, משרד החינוך, משרד הרווחה, משרד העלייה והקליטה והמשרד לאזרחים וותיקים.

¹² עדכון פעילות התכנית הלאומית למניעת התאבדות. משרד הבריאות, משרד החינוך, משרד הרווחה, משרד העלייה והקליטה והמשרד לאזרחים וותיקים. פברואר 2014.

1. נתונים על התאבדויות בוגרים בישראל¹³

להלן יוצגו עיבודים המבוססים על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה המעודכנים לשנת 2014 ובפילוח לפי מצב אישי והורות שהועברו לבקשת מרכז המחקר והמידע של הכנסת. יצוין כי הנתונים עובדו מתוך קבצי פטירות וסיבות מוות המועברים ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה ממרשם האוכלוסין. נתוני סיבות המוות מבוססים על הרשום בהודעת הפטירה ומסומלים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לפי סיווג המחלות הבינלאומי ICD10. על פי תשובת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, "לנתוני ההתאבדויות מתקבלים גם תיקונים מהמכון לרפואה משפטית, אך ההערכה היא כי יש חוסר בדיווח בהודעות הפטירה, שהיקפו אינו ידוע."

הלוחות הבאים יתארו את מספר ושיעור הגברים והנשים המתאבדים (להלן לוח 1), את מספר ושיעור הגברים והנשים המתאבדים, מגיל 15 ומעלה, לפי מצב אישי (להלן לוחות 2-4), לפי מצב אישי וקבוצת גיל (להלן לוחות 4-5) ולפי הורות (להלן לוחות 6-8). לבסוף נציג לוח המתאר את סיכום הנתונים ומסקנות עיקריות (להלן לוח 9). נדגיש כי השיעורים מוצגים ל-100,000 נפש בשנים 2010-2014.

1.1 התאבדויות לפי מגדר

בחנו את מספר ושיעור הנשים והגברים המתאבדים בכל שנה בין השנים 2010-2014. שיעור המתאבדים חושב עבור נשים וגברים בנפרד מתוך כלל אוכלוסיית הגברים וכלל אוכלוסיית הנשים, בכל הגילאים.

לוח 1: מספר ושיעור מתאבדים ל-100,000 לפי מגדר, בשנים 2010-2014

שנה	גברים מתאבדים	שיעור ל-100,000 נפש	נשים מתאבדות	שיעור ל-100,000 נפש
2010	393	10.4	84	2.2
2011	320	8.3	85	2.2
2012	346	8.8	81	2.0
2013	291	7.3	80	2.0
2014	294	7.2	86	2.1

מן הנתונים עולה כי שיעור הגברים המתאבדים גבוה בממוצע פי 4 משיעור הנשים המתאבדות בין השנים 2010 ל-2014. בשנת 2010 הפער עמד על פי 4.7 ובשנת 2014 על פי 3.4. עוד עולה כי ניכרת ירידה מתמשכת במספר ובשיעור הגברים המתאבדים בין השנים 2010 ל-2014. ירידה זו לא נצפתה בקרב הנשים המתאבדות.

¹³ הנתונים התקבלו ונותחו בסיועה של נעמה רותם, ראש תחום בריאות ותנועה טבעית, אגף דמוגרפיה ומפקד, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. 5 במרס 2017.

1.2. התאבדויות בוגרים לפי מצב אישי ומאפיינים נוספים

מצב אישי ומגדר

מתוך כלל המתאבדים והמתאבדות, בחנו את מספר ושיעור הגברים המתאבדים (להלן לוח 2) והנשים המתאבדות (להלן לוח 3), מגיל 15 ומעלה, בארבעה מצבים אישיים: רווקות,¹⁴ נישואים, גרושים ואלמנות. שיעור ההתאבדות חושב מתוך האוכלוסייה הרלוונטית לכל מצב אישי בנפרד. נציין כי גברים ונשים פרודים אשר טרם השלימו את הליך הגירושין נכללים בקבוצת הנישואים. בדומה לכך, גברים ונשים החיים בזוגיות מתמשכת ואינם מוכרים מבחינה פורמלית כנשואים יכללו בקבוצת הרווקים.

לוח 2: מספר ושיעור גברים מתאבדים ל-100,000 איש לפי מצב אישי בשנים 2010-2014

2014		2013		2012		2011		2010		מצב אישי
שיעור ל-100,000 נפש	מספר	שיעור ל-100,000 נפש	מספר	שיעור ל-100,000 נפש	מספר	שיעור ל-100,000 נפש	מספר	שיעור ל-100,000 נפש	מספר	
11.0	111	11.9	117	13.1	127	12.4	118	16.1	151	רווק
6.1	100	6.3	102	9.0	142	7.7	120	9.4	144	נשוי
33.3	60	30.4	53	31.5	53	39.3	64	45.1	71	גרוש
(30.8)	16	(23.3)	12	40.8	21	(31.2)	16	49.2	25	אלמן

* שיעורים המבוססים על 5-19 מקרים פחות מדויקים מבחינה סטטיסטית ולכן מופיעים בסוגריים.

מן הנתונים עולה כי לאורך השנים (2010-2014) שיעור הגברים הגרושים המתאבדים גבוה יותר משיעור הרווקים והנשואים מתאבדים. שיעור ההתאבדויות בקרב גרושים בשנת 2010 היה גבוה פי 4.8 מאשר בקרב נשואים ופי 2.8 מרווקים, ובשנת 2014 היה שיעור זה גבוה פי 5.5 מנשואים ופי 3 מרווקים. נציין כי שיעור הגברים האלמנים המתאבדים היה גבוה יותר משיעור הרווקים, הנשואים והגרושים בשנים 2010 ו-2012, אך ביתר השנים היה נמוך יותר משיעור הגרושים.

¹⁴ יש להתחשב בכך ששיעור הרווקים מחושב מבני 15 ומעלה. בגיל זה שיעור המתאבדים נמוך יותר משיעור המתאבדים בגילאי 25 ומעלה ומשפיע על הקטנת השיעור הכללי של סך הרווקים המתאבדים. במצבים האישיים האחרים לא חושבו שיעורים עבור גילאי 15-24 כיון שלא היו התאבדויות או שהיה מספר נמוך של מתאבדים (פחות מחמש).

לוח 3 : מספר ושיעור נשים מתאבדות ל- 100,000 איש לפי מצב אישי בשנים 2010-2014

2014		2013		2012		2011		2010		מצב אישי
שיעור ל-100,000 נפש	מספר	שיעור ל-100,000 נפש	מספר	שיעור ל-100,000 נפש	מספר	שיעור ל-100,000 נפש	מספר	שיעור ל-100,000 נפש	מספר	
3.8	32	2.6	21	3.7	30	4.4	35	3.5	27	רווקה
1.4	23	1.9	31	1.3	20	1.7	26	1.9	30	נשואה
7.2	20	(7.0)	19	(6.9)	18	(5.9)	15	(6.1)	15	גרושה
(4.1)	10	(3.7)	9	(5.3)	13	(3.7)	9	(3.7)	9	אלמנה

* שיעורים המבוססים על 5-19 מקרים פחות מדויקים מבחינה סטטיסטית ולכן מופיעים בסוגריים.

מן הנתונים עולה כי בדומה לגברים גרושים, בשנים 2010-2014 שיעור ההתאבדות בקרב נשים גרושות היה גבוה יותר משיעורן בקרב נשואות ורווקות. שיעור ההתאבדויות בקרב גרושות בשנת 2010 היה גבוה פי 3.2 מאשר בקרב נשואות ופי 1.7 מרווקות, ובשנת 2014 היה שיעור זה גבוה פי 5.1 מנשואות ופי 1.9 מרווקות. נדגיש, שאמנם השיעורים בקרב גרושות גבוהים יותר, אך מדובר במקסימום 20 התאבדויות בשנה.

מהשוואת הנתונים אודות נשים וגברים מתאבדים בשנים 2010 עד 2014, עולה כי גברים מתאבדים יותר מנשים בכל אחת מקטגוריות המצב האישי. עם זאת, ישנו הבדל במידת הפער בין גברים לנשים במצבים האישיים השונים.¹⁵ רווקים מתאבדים בממוצע פי 3.6 יותר מרווקות, נשואים מתאבדים בממוצע פי 4.7 יותר מנשואות, גרושים מתאבדים בממוצע פי 5.4 יותר מגרושות ואלמנים מתאבדים פי 8.55 יותר מאלמנות. מכאן שהפער הגדול ביותר בין גברים לנשים בשיעורי התאבדויות הוא בקרב גרושים (אצל אלמנים הפער גדול יותר, אך מבוסס על מספר נמוך של מקרים) ואילו הפער הנמוך ביותר הוא בקרב רווקים.

¹⁵ הפערים חושבו באמצעות חישוב ממוצע השיעורים של השנים 2010 עד 2014.

מצב אישי וקבוצת גיל

בחנו את שיעור ההתאבדויות בקרב גרושים¹⁶, מגיל 25, לפי קבוצות גיל (לוח 4 להלן). שיעור ההתאבדויות חושב מתוך כל הגרושים בכל קבוצת גיל ובכל שנה בנפרד. נסייג את ההשוואה בין קבוצות הגיל בכך שמדובר במספר מועט של מקרים בכל אחת מהקטגוריות, המחליש את תוקף השוואת השיעורים.

לוח 4: מספר ושיעור גרושים מתאבדים ל-100,000 לפי קבוצת גיל בשנים 2010-2014

55+		54-45		44-25		סה"כ		שנה
שיעור ל-100,000	מספר	שיעור ל-100,000	מספר	שיעור ל-100,000	מספר	שיעור ל-100,000	מספר	
42.7	27	53.8	24	41.1	20	45.1	71	2010
35.4	24	46.0	21	(38.9)	19	39.3	64	2011
34.7	25	(36.4)	17	(22.5)	11	31.5	53	2012
32.8	25	(37.5)	18	(20.4)	10	30.4	53	2013
27.2	22	40.5	20	(36.5)	18	33.3	60	2014

* שיעורים המבוססים על 5-19 מקרים פחות מדויקים מבחינה סטטיסטית ולכן מופיעים בסוגריים

מן הנתונים עולות שתי מגמות עיקריות. ראשית, ניכר שמתוך כלל הגרושים חלה ירידה משמעותית במספר המתאבדים בין השנים 2010 ו-2011 (45 ו-39 מתאבדים ל-100,000 איש בהתאמה) בהשוואה לשנים 2012-2014 (בהן היו 30, 31 ו-33 מתאבדים ל-100,000 איש בהתאמה). שנית, נראה כי בקבוצת הגיל 54-45 שיעור ההתאבדות הגבוה ביותר בהשוואה לקבוצות הגיל האחרות.

בשל מספר מועט של מקרים בכל אחת מקבוצות הגיל המחליש את תוקף השוואת השיעורים, חישובו ממוצע רב שנתי של שיעורי המתאבדים ל-100,000 נפש, לשנים 2010 עד 2014. שיעורי המתאבדים חושבו לפי מצב אישי (רווקים, נשואים, גרושים ואלמנים)¹⁷ ולפי קבוצות גיל מגיל 25 ומעלה (לוח 5 להלן). שיעור המתאבדים חושב מתוך כל הגברים באותו מצב אישי בכל קבוצת גיל ובכל שנה בנפרד.

¹⁶ שיעורי התאבדות בקרב נשים גרושות לפי קבוצות גיל לא יוצגו היות וכמעט כל השיעורים מבוססים על מספרים נמוכים שלא ניתן להשוות ביניהם. עם זאת, נציין כי בשנת 2014, נראה כי גרושות התאבדו בשיעורים הגבוהים ביותר בגילאי 25-44 ובגילאי 55 ומעלה.

¹⁷ אצל הנשים לא ניתן להשוות בין קבוצות הגיל כיון שלמעלה ממחצית מהתאים ריקים בשל מספר מקרים נמוך מחמש.

55 + שיעור ל- נפש 100,000	54-45 שיעור ל- נפש 100,000	44-25 שיעור ל- נפש 100,000	סה"כ ממוצע ¹⁸ שיעור ל- נפש 100,000	קבוצת גיל מצב אישי
35.2	37.9	16.6	12.9	רווק
11.6	8.9	4.2	7.7	נשוי
34.6	42.8	31.9	35.9	גרוש
33.6	-	-	35.1	אלמן

* שיעורים המבוססים על פחות מחמישה מקרים לא מדויקים מבחינה סטטיסטית ולכן אינם מופיעים

מן הנתונים עולות מספר נקודות מרכזיות.

- בבחינת קבוצת הגיל בה שיעור המתאבדים הגבוה ביותר בכל אחת מקטגוריות המצב האישי עולה כי : בקרב גרושים ורווקים קבוצת הגיל בה השיעור הגבוה ביותר היא גילאי 54-45 (42.8 ו-37.9 מתאבדים ל-100,000 נפש, בהתאמה) וכן בגילאי 55 ומעלה בקרב רווקים (35.2 ל-100,000 נפש) ; בקרב אלמנים ונשואים קבוצת הגיל בה השיעור הגבוה ביותר היא בגילאי 55 ומעלה (33.6 ו-11.6 מתאבדים ל-100,000 נפש, בהתאמה). בקרב האלמנים כמעט כל המתאבדים הם בקבוצת גיל זו.
- בהשוואת שיעורי ההתאבדות של גרושים ורווקים לפי קבוצת גיל עולה כי בקבוצת הגיל 44-25, גרושים מתאבדים פי 1.9 מרווקים. בקבוצת הגיל 54-45 גרושים מתאבדים פי 1.1 מרווקים ובקבוצת הגיל 55 ומעלה שיעורי ההתאבדות דומים. כלומר, ההבדל הגדול ביותר בין גרושים לרווקים בשיעורי ההתאבדות הוא בקבוצת הגיל 44-25.
- בהשוואת שיעורי ההתאבדות של גרושים ונשואים לפי קבוצת גיל עולה כי בקבוצת הגיל 44-25, גרושים מתאבדים פי 7.6 מנשואים. בקבוצת הגיל 54-45 גרושים מתאבדים פי 4.8 מנשואים ובקבוצת הגיל 55 ומעלה, גרושים מתאבדים פי 3 מנשואים. כלומר, בדומה להשוואה מול קבוצת הרווקים, ההבדל הגדול ביותר בין גרושים לנשואים בשיעורי ההתאבדות הוא בקבוצת הגיל 44-25 (כאשר גרושים מתאבדים יותר בקבוצת גיל זו).

¹⁸ יש להתחשב בכך ששיעור ההתאבדות בקרב רווקים כולל התאבדויות של בני 15 ומעלה. בגיל זה שיעור המתאבדים נמוך יותר משיעור המתאבדים בגילאי 25 ומעלה ומשפיע על הקטנת השיעור הכללי של סך הרווקים המתאבדים. במצבים האישיים האחרים לא חושבו שיעורים עבור גילאי 15-24 כיון שלא היו התאבדויות או שהיה מספר נמוך של מקרים (פחות מחמישה).

1.3. התאבדויות בוגרים לפי מאפיין הורות

גברים

מתוך כלל המתאבדים והמתאבדות, בחנו את מספר ושיעור המתאבדים ללא ילדים והמתאבדים שהם הורים לילדים עד גיל 21 בארבעה מצבים אישיים: רווקות, נישואים, גרושים ואלמנות (להלן לוחות 6-7). בדיקה דומה נעשתה עבור מתאבדות (להלן לוח 8). שיעור המתאבדים חושב מתוך כלל האוכלוסייה הרלוונטית בכל קטגוריה בנפרד. לדוגמא: שיעור אבות רווקים מתאבדים חושב מתוך כלל האבות הרווקים.

לוח 6: מספר ושיעור אבות מתאבדים ל-100,000 איש לפי מצב אישי בשנים 2010-2014

2014		2013		2012		2011		2010		שנה מצב אישי
שיעור ל- 100,000 נפש	מספר	שיעור ל- 100,000 נפש	מספר	שיעור ל- 100,000 נפש	מספר	שיעור ל- 100,000 נפש	מספר	שיעור ל- 100,000 נפש	מספר	
11.1	109	11.7	113	12.8	121	12.0	112	15.5	142	רווקים ללא ילדים
-	2	-	4	(28.6)	6	(30.6)	6	(49.2)	9	אבות רווקים
6.4	38	9.0	52	10.2	58	13.1	73	13.0	71	נשואים ללא ילדים
5.9	62	4.8	50	8.2	84	4.7	47	7.4	73	אבות נשואים
32.3	29	34.8	30	32.5	27	36.3	29	48.6	37	גרושים ללא ילדים
34.3	31	26.2	23	30.5	26	42.1	35	41.9	34	אבות גרושים
(31.4)	15	(19.0)	9	(40.2)	19	(31.9)	15	51.7	24	אלמנים ללא ילדים
-	1	-	3	-	2	-	1	-	1	אבות אלמנים

* שיעורים המבוססים על 5-19 מקרים פחות מדויקים מבחינה סטטיסטית ולכן מופיעים בסוגריים. שיעורים המבוססים על פחות מ 5 מקרים לא יוצגו.

מן הנתונים עולה כי בשנת 2010 שיעור הגרושים שהם אבות לילדים עד גיל 21 שהתאבדו (42 מתאבדים ל-100,000 נפש) היה נמוך משיעור הגרושים ללא ילדים שהתאבדו (49 ל-100,000 נפש). בשנים 2012 ו-2013 התמונה דומה. עם זאת, בשנים 2011 ו-2014 התמונה הפוכה ונראה כי גרושים שהם אבות לילדים עד גיל 21 (להלן: אבות) התאבדו יותר מגרושים ללא ילדים. מחישוב ממוצע שיעורי התאבדויות בקרב גרושים לאורך השנים (2010-2014) עולה כי אין הבדל משמעותי בין שיעור ההתאבדות של גרושים שהם אבות לילדים בהשוואה לגרושים ללא ילדים (35 ו-36.9 בהתאמה).

עוד עולה כי שיעור ההתאבדות של אבות גרושים גבוה משמעותית יותר מאבות נשואים, לאורך כל השנים שנבדקו (בממוצע, 35 לעומת 6.1 בהתאמה). בשל מיעוט מקרי התאבדויות בקרב אבות רווקים ובמיוחד בשנים 2013-2014 לא נוכל לערוך השוואה דומה בינם לבין אבות גרושים.

מן הנתונים הנ"ל עולה אם כן כי גרושים מתאבדים יותר מנשואים בין אם הם אבות ובין אם הם ללא ילדים, ביחס לשיעורם באוכלוסייה. עם זאת, בשל המספר המועט של אבות רווקים מתאבדים בכל שנה

לא נערכה כאמור השוואה דומה בין רווקים לגרושים. לכן, על מנת להתמודד עם בעיה זו ועל מנת לבחון את היחס בין מאפיין ההורות לבין שיעור ההתאבדות בקרב הגרושים ערכנו בחינה מעמיקה יותר של הנתונים. לצורך כך בשלב הראשון איחדנו את נתוני השנים 2010-2014 באמצעות חיבור מספר המתאבדים והאוכלוסיות בכל השנים. איחוד זה מחזק את המבחן הסטטיסטי ומסייע בהתגברות על הבדלים קטנים בשיעורי ההתאבדות בין השנים שנבחנו. בשלב השני חישבנו את סך שיעורי ההתאבדות ביחס לסך האוכלוסייה של כל קבוצה. בשלב השלישי חישבנו את היחס בין שיעור מתאבדים גרושים שהם אבות ושאינם אבות, ואת היחס המקביל בקרב מתאבדים נשואים ומתאבדים רווקים, והשווינו בין היחסים, כפי שמופיע בלוח 7 להלן. חישוב דומה עבור נשים שהן אמהות ושאינן אמהות בלוח 8 להלן.

לוח 7: מספר ושיעור מתאבדים לפי מצב אישי ואבהות

והיחס בין שיעור ההתאבדות אצל אבות ושאינם אבות בטווח השנים 2010-2014

מצב אישי	מספר	אוכלוסייה	שיעור מתאבדים ל-100,000 נפש	יחס שיעורים (שאינם אבות ביחס לאבות)
רווקים	624	4,848,161	12.9	
לא אבות	597	4,742,082	12.6	0.49
אבות	27	106,079	25.5	
נשואים	608	7,938,140	7.7	
לא אבות	292	2,845,872	10.3	1.66
אבות	316	5,092,268	6.2	
גרושים	301	842,937	35.7	
לא אבות	152	414,955	36.6	1.05
אבות	149	427,982	34.8	
אלמנים ¹⁹	90	257,078	35.0	
לא אבות	82	235,775	34.8	0.93
אבות	(8)	21,303	(37.6)	

* שיעורים המבוססים על 5-19 מקרים פחות מדויקים מבחינה סטטיסטית ולכן מופיעים בסוגריים.

מן הנתונים עולה כי בטווח השנים 2010-2014 שיעור האבות הגרושים המתאבדים היה גבוה פי 5.6 משיעור האבות נשואים מתאבדים. עם זאת, היחס בין מתאבדים נשואים שהם אבות ושאינם אבות גדול יותר (1.66) מהיחס שבין מתאבדים גרושים שהם אבות ושאינם אבות (1.05). יחסים אלו מראים כי אצל נשואים שיעור המתאבדים שאינם אבות גדול פי 1.66 משיעור האבות, אך אצל הגרושים אין הבדל בין אבות ושאינם אבות ושיעור ההתאבדות בקרבם דומה.²⁰ בנוסף, נמצא כי גרושים שאינם אבות מתאבדים פי 3.6 מנשואים שאינם אבות.

¹⁹ כפי שהוצג לעיל, כמעט כל האלמנים המתאבדים הם בקבוצת הגיל 55 ומעלה, ולפיכך ההשוואה בינם לבין יתר הקבוצות מוגבלת.

²⁰ בדיקת מובהקות תומכת בממצאים אלה: לא נמצא הבדל מובהק בין גרושים שהם אבות ושאינם אבות בשיעורי ההתאבדות; נמצא הבדל מובהק בין גרושים שאינם אבות ונשואים שאינם אבות; נמצא הבדל מובהק בין אבות גרושים לאבות נשואים.

בהתייחס לרווקים נמצא כי רווקים שאינם אבות התאבדו פחות מרווקים שהם אבות (פי 0.49). בהשוואה בין רווקים לבין גרושים נמצא כי למרות שאבות גרושים התאבדו פי 1.35 מאבות רווקים, פער זה לא נמצא מובהק ולפיכך ניתן לומר כי אין הבדל בין אבות רווקים לאבות גרושים בשיעורי ההתאבדות. עוד נמצא כי גרושים ללא ילדים מתאבדים פי 2.9 מרווקים ללא ילדים. יש להתייחס בזהירות לממצאים אלו שכן גם לאחר איחוד נתוני השנים השונות, מספר המתאבדים הרווקים שהם אבות נמוך למדי (27 מתאבדים רווקים שהם אבות בסך השנים). עם זאת, הממצאים ביחס לרווקים עשויים לחדד את התמונה שהוצגה לעיל ולפיה בעוד אצל גרושים לא נמצא הבדל בשיעורי ההתאבדות בין אלו שהם אבות לבין אלו שאינם אבות, במצבים אישיים אחרים נמצא הבדל, בין אם מדובר בשיעור התאבדויות גבוה יותר בקרב אבות (רווקים) ובין אם מדובר בשיעור התאבדויות נמוך יותר בקרב אבות (נשואים).

לסיכום, בטווח השנים 2010-2014 גרושים התאבדו יותר מנשואים ורווקים בכל הקטגוריות ביחס לשיעורם באוכלוסייה. עם זאת, בשונה מאשר בקרב רווקים ונשואים, בקרב הגרושים שיעורי ההתאבדות של אבות ושל אלו שאינם אבות דומים ואין ביניהם הבדל מובהק.

נשים

בשל מיעוט מקרי התאבדויות בקרב נשים מתאבדות בחלוקה לפי מצב אישי והורות, לא נוכל להשוות בין הקבוצות. לכן, על מנת להתמודד עם בעיה זו ועל מנת לבחון את היחס בין מאפיין ההורות לשיעור ההתאבדויות בקרב גרושות ערכנו בחינה מעמיקה יותר של הנתונים כפי שהוצגה לעיל בנוגע לגברים (לוח 8 להלן).

לוח 8 : מספר ושיעור מתאבדות לפי מצב אישי ואמהות

והיחס בין שיעור ההתאבדות אצל אמהות ושאינן אמהות בטווח השנים 2010-2014

מצב אישי	מספר	אוכלוסייה	שיעור מתאבדים ל-100,000 נפש	יחס שיעורים (שאינן אמהות ביחס לאמהות)
רווקות	145	4,049,101	3.58	
לא אמהות	132	3,828,792	3.45	0.59
אמהות	13	220,309	(5.90)	
נשואות	130	7,979,091	1.63	
לא אמהות	75	2,871,898	2.61	2.43
אמהות	55	5,107,193	1.08	
גרושות	87	1,309,642	6.64	
לא אמהות	54	738,474	7.31	1.27
אמהות	33	571,168	5.78	
אלמנות	50	1,216,999	4.11	
לא אמהות	48	1,131,860	4.24	
אמהות	2	85,139	--	

* שיעורים המבוססים על 5-19 מקרים פחות מדיוקים מבחינה סטטיסטית ולכן מופיעים בסוגריים; שיעורים המבוססים על פחות מ-5 מקרים לא יוצגו.

מן הנתונים עולה כי בטווח השנים 2010-2014 היחס בין מתאבדות נשואות שהן אמהות ושאין אמהות, היה גדול יותר (2.43) מהיחס שבין מתאבדות גרושות שהן אמהות ושאין אמהות (1.27). יחסים אלו מראים כי אצל נשואות שיעור המתאבדות שאין אמהות היה גדול כמעט פי 2.5 משיעור המתאבדות שהן אמהות, אך אצל הגרושות יחס זה קטן יותר באופן ניכר. יתר על כן, לא נמצאו הבדלים מובהקים בין גרושות שהן אמהות לגרושות שאין אמהות, כלומר אין ביניהן הבדל בשיעור ההתאבדות. בנוסף, נמצא כי גרושות שאין אמהות מתאבדות פי 2.8 מנשואות שאין אמהות, וכן כי גרושות שאין אמהות מתאבדות פי 1.7 מאלמנות שאין אמהות.

בהתייחס לרווקות נמצא כי רווקות שאין אמהות התאבדו פחות מרווקות שהן אמהות (פי 0.59). עם זאת, ההבדל אינו מובהק. כלומר, בדומה לגרושות, אצל רווקות, שיעורי ההתאבדות של אמהות ושאין אמהות דומים (יש להתייחס בזהירות לממצאים אלו שכן גם לאחר איחוד נתוני השנים השונות, מספר המתאבדות הרווקות שהן אמהות נמוך – 13 מתאבדות רווקות שהן אמהות בסך השנים 2010-2014). בניגוד לכך, בהשוואת גרושות ללא ילדים לרווקות ללא ילדים נמצא כי גרושות התאבדו פי 2.1 יותר מרווקות.

לסיכום, בטווח השנים 2010-2014 נשים גרושות התאבדו יותר מנשים בשאר הקטגוריות, למעט גרושות ורווקות שהן אמהות אשר התאבדו בשיעורים דומים (אך כאמור, ביחס לרווקות מדובר במספר נמוך ביותר). בקרב גרושות ורווקות לא נמצא הבדל בין שיעורי ההתאבדות של אמהות לבין אלו שאין אמהות, זאת בשונה מאשר בקרב נשואות (אשר בקרבן אלו שהן אמהות התאבדו פחות מאלו שאין אמהות).

סיכמנו את עיקרי הנתונים בלוח 9 להלן.

לוח 9: סיכום נתונים אודות מתאבדים ומתאבדות בטווח השנים 2010-2014

נשים מתאבדות			גברים מתאבדים			נושא
ממצא	קבוצת השוואה	מצב אישי	ממצא	קבוצת השוואה	מצב אישי	
שיעור הגברים המתאבדים גבוה בממוצע פי 4 משיעור הנשים המתאבדות						מגדר
---	---	---	בקבוצת הגיל 45-54 שיעור ההתאבדויות של גרושים הגבוה ביותר			גיל
גרושות מתאבדות יותר בטווח שבין פי 1.7 ל-פי 5.1	רווקות ונשואות	גרושות	גרושים מתאבדים יותר (בטווח שבין פי 2.8 ל-פי 5.5)	רווקים ונשואים	גרושים	מצב אישי
גברים מתאבדים יותר מנשים בכל אחת מקטגוריות המצב האישי, אך בפערים שונים:						מגדר ומצב אישי
רווקים מתאבדים פי 3.6 מרווקות						
נשואים מתאבדים פי 4.7 מנשואות						
גרושים מתאבדים פי 5.4 מגרושות						גיל ומצב אישי
---	---	---	גרושים מתאבדים יותר (פי 1.9 ופי 7.6 בהתאמה)	רווקים ונשואים	גרושים בגילאי 44-25	
---	---	---	גרושים מתאבדים יותר (פי 1.1 ופי 4.8 בהתאמה)	רווקים ונשואים	גרושים בגילאי 54-45	

נשים מתאבדות			גברים מתאבדים			נושא
ממצא	קבוצת השוואה	מצב אישי	ממצא	קבוצת השוואה	מצב אישי	
אין הבדל**	אמהות ולא אמהות	רווקות	אבות מתאבדים יותר (פי 2)**	אבות ולא אבות	רווקים	הורות
אמהות מתאבדות פחות (41% מנשואות ללא ילדים)	אמהות ולא אמהות	נשואות	אבות מתאבדים פחות (60% מנשואים ללא ילדים)	אבות ולא אבות	נשואים	
אין הבדל	אמהות ולא אמהות	גרופות	אין הבדל	אבות ולא אבות	גרופים	
אין הבדל**	אמהות רווקות	אמהות גרופות	אין הבדל**	אבות רווקים	אבות גרופים	הורות ומצב אישי
אמהות גרופות מתאבדות יותר (פי 5.3)	אמהות נשואות	אמהות גרופות	אבות גרופים מתאבדים יותר (פי 5.6)	אבות נשואים	אבות גרופים	
גרופות ללא ילדים מתאבדות יותר (פי 2.1)	רווקות ללא ילדים	גרופות ללא ילדים	גרופים ללא ילדים מתאבדים יותר (פי 2.9)	רווקים ללא ילדים	גרופים ללא ילדים	
גרופות ללא ילדים מתאבדות יותר (פי 2.8)	נשואות ללא ילדים	גרופות ללא ילדים	גרופים ללא ילדים מתאבדים יותר (פי 3.6)	נשואים ללא ילדים	גרופים ללא ילדים	
גרופות ללא ילדים מתאבדות יותר (פי 1.7)	אלמנות ללא ילדים	גרופות ללא ילדים	אין הבדל	אלמנים ללא ילדים	גרופים ללא ילדים	

* במקומות הריקים לא בוצעה השוואה בשל תוקף נמוך הנובע ממספר נמוך של מקרים בכל אחת מהקטגוריות.

** יש להתייחס בזהירות לממצאים אלו שכן מדובר על מספר מקרים נמוך בקרב רווקים ורווקות שהם הורים.

לסיכום, מניתוח הנתונים שהוצגו עולה כי דפוסי ההתאבדות של גברים שונים בהיקפם מדפוסי ההתאבדות של נשים. גברים מתאבדים יותר מנשים בכל אחת מקטגוריות המצב האישי שנבדקו. בקרב הגברים, גרופים מתאבדים יותר מרווקים ומנשואים, כאשר הפער בין שיעור המתאבדים הגרופים לשיעור המתאבדים הנשואים גבוה במיוחד בקבוצת הגיל 25-44. הפער בין שיעור המתאבדים הגרופים לבין שיעור המתאבדים הנשואים נמצא הן בקרב אלו שהם אבות לילדים והן בקרב אלו שאינם אבות (כאשר בקרב האבות הפער גדול יותר). בתוך קטגוריית הגרופים נמצא כי אין הבדל בשיעורי ההתאבדות בין גרופים שהם אבות, לגרופים שאינם אבות.

כתיבה:

ד"ר יסכה מוניקנדס-גבעון וראדה חסייסי

אישור: יובל וורגן, ראש צוות

גרסה לפני עריכה לשונית

הכנסת

מרכז המחקר והמידע